

Maciej Aleksander Kędzierski

**WYBRANA PROBLEMATYKA REALIZOWANIA CZYNNOŚCI
OPERACYJNO-ROZPOZNAWCZYCH W ZAKRESIE
PRZECIWDZIAŁANIA FINANSOWANIU TERRORYZMU¹
WYNIKAJĄCA Z USTAW KOMPETENCYJNYCH SŁUŻB
BEZPIECZEŃSTWA I PORZĄDKU PUBLICZNEGO
ORAZ BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA (zarys tematyki)**

Wprowadzenie

Prowadząc działania taktyczne wobec sprawców przestępstwa finansowania terroryzmu, możemy zauważyć ich trójtorowość. Działania będą polegały na prowadzeniu czynności w obszarze operacyjno-rozpoznawczym, administracyjno-kontrolnym oraz dochodzeniowo-śledczym.

W polskim systemie przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu centralnym organem systemu jest Generalny Inspektor Informacji Finansowej (GIIF) umiejscowiony w strukturze Ministerstwa Finansów. W organie tym i podmiotach współdziałających, a także instytucjach obowiązanych skupiają się działania o charakterze administracyjno-kontrolnym. System opiera się przede wszystkim na monitorowaniu przez podmioty obowiązane zdarzeń mogących świadczyć o finansowaniu terroryzmu, opartych na zinstytucjonalizowanym i sformalizowanym obrocie finansowo-gospodarczym. Z charakteru założeń tak działającego systemu przeciwdziałania nie wydaje się, aby były one wystarczające w zakresie przeciwdziałania zjawisku finansowania terroryzmu. W szczególności gdy procedury finansowania terroryzmu mogą wybiegać poza potrzebę korzystania ze zinstytucjonalizowanego obiegu finansowego, co w konsekwencji wymusza oprócz stosowania metod mieszczących się w działaniach określonych jako administracyjno-kontrolne również innych mieszczących się w zakresie szeroko

¹ Przemysł finansowania terroryzmu zostało określone w art. 165a kk.

rozumianej pracy operacyjnej. Administracyjno-kontrolne środki do walki z procederem finansowania terroryzmu nie znajdują, w szczególności, zastosowania w przypadku bankowości alternatywnej, zwanej też podziemną, nieformalną, (ang. *underground/parallel banking*). Przykładem jest system *hawala* (najbardziej powszechna nazwa tego rodzaju bankowości), polegający w skrócie na zdeponowaniu środków w jednym miejscu i ich wypłacie w innym bez konieczności fizycznego i instytucjonalnego przemieszczania gotówki². To charakterystyczne dla tego „systemu finansowego” odformalizowanie sprawia, że *hawala* stała się wygodnym sposobem na dokonywanie nielegalnych transakcji, po których nie pozostaje żaden ślad czy dokument, który może być przydatny w postępowaniu karnym. Tym samym zarówno działania mocodawców, jak i sprawców procederu finansowania terroryzmu wymuszają zastosowanie również innych metod, w tym metod o charakterze operacyjnym. Stąd też GIIF w ramach systemu współdziała także z podmiotami uprawnionymi do wykonywania czynności operacyjno-rozpoznawczych.

Oprócz generalnych celów prowadzenia czynności operacyjno-rozpoznawczych będzie można wyróżnić charakterystyczne cele wobec przeciwdziałania mechanizmom finansowania terroryzmu. Do takich celów zaliczymy: ustalanie powiązań pomiędzy zorganizowanymi grupami przestępczymi a organizacjami terrorystycznymi w zakresie prowadzenia wspólnych przedsięwzięć kryminalnych mających na celu wzmocnienie finansowe organizacji terrorystycznych; ustalanie powiązań pomiędzy siecią terrorystyczną a terrorystycznymi organizacjami o charakterze wykonawczym w zakresie zasilenia środkami na zrealizowanie przestępstwa o charakterze terrorystycznym; ustalanie powiązań pomiędzy ukrytymi mocodawcami finansowania działalności terrorystycznej a wykonawcami (w tym sprawcami zamachów); ustalanie składów osobowych organizacji terrorystycznych i sieci w zakresie organizowania finansowania przestępstw o charakterze terrorystycznym; ustalanie legalnie działających podmiotów, pozostających pod kontrolą organizacji terrorystycznych ze względu na finansowanie działalności terrorystycznej; określanie środowisk (grup społecznych) wspierających finansowo działalność terrorystyczną w oparciu o prowadzenie legalnych przedsięwzięć; ustalanie państw wspierających w sposób utajniony finansowo organizacje terrorystyczne; ustalanie mechanizmów przepływów środków finansowych z przeznaczeniem ich na działalność terrorystyczną, przy wykorzystaniu instrumentów rynku finansowego; rozpoznawanie wykorzystywania bankowości podziemnej (paralelnych instrumentów)

² A. Kopciuch, *Atrakcyjność bankowości alternatywnej dla procederu finansowania terroryzmu*, <http://www.terroryzm.com/atrakcyjnosc-bankowosci-alternatywnej-dla-procederu-finansowania-terroryzmu-alicja-kopciuch/>. Stosowany był dla bezpieczeństwa kupców wędrujących Jedwabnym Szlakiem.

ustalanie rodzaju (wielkości) środków mających na celu wykorzystanie ich w celu sfinansowania przestępstwa o charakterze terrorystycznym³.

Opierając się na podziale czynności operacyjnych przedstawionym przez E. Gruzę, wyróżnimy następujące możliwości zastosowania działań operacyjnych wobec zagrożenia wynikającego z finansowania działalności terrorystycznej:

- czynności operacyjno-rozpoznawcze o charakterze wykrywczo-dowodowym mające na celu zebranie materiału dowodowego wskazującego na takie zachowanie sprawcy, którego celem jest sfinansowanie przestępstwa o charakterze terrorystycznym w rozumieniu art. 115 § 20 kk (zakup kontrolowany, przesyłka niejawnie nadzorowana, prowokacja policyjna);
- czynności operacyjno-rozpoznawcze o charakterze informacyjnym:
 - a) mające na celu przekształcenie ich w czynności operacyjno-rozpoznawcze o charakterze wykrywczo-dowodowym, a w konsekwencji wszczęcia i prowadzenia postępowania (podśluch operacyjny, obserwacja, współpraca z osobowymi źródłami informacji);
 - b) czynności operacyjno-rozpoznawcze o charakterze informacyjnym w celu uzyskiwania i przetwarzania informacji istotnych dla ochrony bezpieczeństwa państwa i jego porządku konstytucyjnego, umożliwiających podjęcie innych działań⁴ niż zmierzających do wszczęcia i prowadzenia postępowania (operacyjna analiza informacji, informacje przekazywane podmiotom decyzyjnym innym niż związanym ze ściganiem przestępczości).

³ A. Żebrowski jako jeden z przedmiotowych celów służb specjalnych w walce z terroryzmem wyróżnia rozpoznanie operacyjne grup, organizacji i związków, co do których istnieje podejrzenie o działalność terrorystyczną oraz finansowanie takiej działalności w kraju lub poza jego granicami, *Wywiad i kontrwywiad XXI wieku*, Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie, Lublin 2010, s. 258–259.

⁴ Np. zastosowanie sankcji politycznych, ekonomicznych, działań dyplomatycznych.

1. Problemy z wytypowaniem podmiotów wykonujących czynności operacyjno-rozpoznawcze w zakresie przeciwdziałania terroryzmowi i finansowaniu terroryzmu

Obecnie czynności operacyjno-rozpoznawcze mogą wykonywać: Policja, Straż Graniczna (SG), Centralne Biuro Antykorupcyjne (CBA), Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego (ABW), Agencja Wywiady (AW), Służba Kontrwywiadu Wojskowego (SKW), Służba Wywiadu Wojskowego (SWW), Żandarmeria Wojskowa (ŻW), wywiad skarbowy oraz Służba Celna (SC)⁵.

Powstaje więc pytanie: które z powyższych służb uprawnione będą do wykonywania czynności operacyjno-rozpoznawczych, nie tylko w odniesieniu do przeciwdziałania terroryzmowi, ale także ustalania sprawców i zbierania dowodów popełnienia przestępstwa z art. 165a kk.

Wydaje się, że działania operacyjne w związku z przeciwdziałaniem terroryzmowi może wykonywać: policja (art. 14 ust. 1 w zw. z art. 1 ust. 2 pkt 4 ustawy o Policji). W granicach swych zadań policja w celu rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw i wykroczeń wykonuje czynności operacyjno-rozpoznawcze. ABW (art. 21 ust. 1 ustawy o ABW i AW). W granicach zadań, o których mowa w art. 5 ust. 1, funkcjonariusze ABW wykonują czynności operacyjno-rozpoznawcze w celu rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw⁶ oraz ścigania ich sprawców, w tym przestępstwa terroryzmu i innych przestępstw godzących w bezpieczeństwo państwa. Funkcjonariusze AW wykonują czynności operacyjno-rozpoznawcze w granicach zadań, w tym

⁵ Służba Celna nie posiada uprawnień w zakresie oprowadzenia czynności operacyjno-rozpoznawczych, takich jak przesyłka niejawnie nadzorowana czy zakup kontrolowany, jednakże posiada prawo do obserwowania i rejestrowania, przy użyciu środków technicznych, obrazu zdarzeń w miejscach publicznych oraz dźwięku towarzyszącego tym zdarzeniom, współdziała z organami, służbami i instytucjami państwowymi uprawnionymi do wykonywania czynności operacyjno-rozpoznawczych, może korzystać z informacji, w tym danych osobowych, również w formie zapisu elektronicznego, uzyskanych przez uprawnione organy, służby i instytucje państwowe w wyniku wykonywania czynności operacyjno-rozpoznawczych, otrzymywać dane telekomunikacyjne. Ponadto na podstawie art. 36ca ustawy o kontroli skarbowej GIKS może zarządzić czynności polegające na niejawnym nadzorowaniu przesyłki, jeżeli dotyczą one zapobiegania i wykrywania naruszeń krajowych przepisów celnych oraz ścigania naruszeń krajowych lub wspólnotowych przepisów celnych przez wykonywanie nadzoru transgranicznego osób, miejsc, środków transportu i towarów oraz dostawy kontrolowanej, w rozumieniu Konwencji sporządzonej na podstawie art. K.3 Traktatu o Unii Europejskiej w sprawie wzajemnej pomocy i współpracy między administracjami celnymi, sporządzonej w Brukseli 18 grudnia 1997 r. (Dz.U. z 2008 r. Nr 6, poz. 31). Informacje uzyskane na podstawie czynności operacyjno-rozpoznawczych prowadzonych przez wywiad skarbowy mogą być przekazywane dla organów celnych (art. 36e ustawy z dnia 28 września 1991 r. o kontroli skarbowej).

⁶ W tym terroryzmu, art. 5 ust. 1 pkt 2 ppkt a ustawy o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu.

rozpoznawania międzynarodowego terroryzmu (art. 22 ustawy o ABW i AW). Funkcjonariusze SKW wykonują czynności operacyjno-rozpoznawcze wobec wskazanych w ustawie podmiotów, w tym w związku ze ściganiem przestępstw związanych z działalnością terrorystyczną (art. 25 ustawy o SKW i SWW). W granicach zadań, w tym rozpoznawania i przeciwdziałania zagrożeniom międzynarodowym terroryzmem, funkcjonariusze SWW wykonują również czynności operacyjno-rozpoznawcze.

W zakresie zadań powyższych podmiotów nie wyszczególniono możliwości prowadzenia czynności operacyjno-rozpoznawczych, wprost odnosząc je do przeciwdziałania i rozpoznawania przestępstwa – finansowania terroryzmu. Z jednej strony dogodnym rozwiązaniem wydaje się rozpoznawanie przestępstw z art. 165a kk przez policję, jako formację nie ograniczoną w zakresie prowadzenia czynności operacyjnych o charakterze informacyjnym żadną kategorią przestępstw. Z drugiej zaś zawężono możliwość prowadzenia niektórych czynności operacyjnych (o charakterze wykrywczo-dowodowym), jedynie w stosunku do tych, które zostały umieszczone w katalogu art. 19 ust. 1 ustawy o Policji. W katalogu tym nie umieszczono zapisu odnoszącego się do przestępstwa z art. 165a kk. W pozostałych przypadkach (ABW, AW, SKW, SWW, podobnie SG) mówi się wyłącznie o terroryzmie, nie precyzując, czy chodzi tu o przestępstwo o charakterze terrorystycznym w rozumieniu polskiego kodeksu karnego czy także o przestępstwa około-terrorystyczne, czy o terroryzmie jako zjawisku międzynarodowym (globalnym rozpoznaniu). Wydaje się, że nazewnictwo w tym zakresie powinno zostać w przyszłości uporządkowane.

Traktując zapis *sensu stricte*, czyli: rozpoznawanie, zapobieganie i wykrywanie przestępstwa terroryzmu jako rozpoznawanie, zapobieganie i wykrywanie przestępstwa o charakterze terrorystycznym (art. 115 § 20 kk) wydaje się, że ABW nie ma możliwości stosowania czynności operacyjnych o charakterze wykrywczo-dowodowym wobec sprawców z art. 165a kk z powołaniem się na to, że jest to przestępstwo terroryzmu. Brak ścisłego określenia w obecnym stanie prawnym przedmiotu działalności ABW wymaga, aby w przypadku podjęcia prac legislacyjnych bardziej precyzyjnie zdefiniować określenie „przedmiot działania tej służby”. W proponowanym katalogu powinno być zawarte także zadanie rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstwa z art. 165a kk przez ABW. Traktując natomiast rozpoznawanie, zapobieganie i wykrywanie przestępstwa terroryzmu *sensu largo*, można przez to rozumieć także przestępstwa okołoterrorystyczne, w tym przestępstwo finansowania terroryzmu, Finansowanie terroryzmu powinno być zaliczone do innych przestępstw godzących w *bezpieczeństwo* (art. 5 ust. 1 pkt 2 ppkt a ustawy o ABW i AW), jako przestępstwo przeciwko *bezpieczeństwu powszechnemu*⁷. Wobec takiego

⁷ Art. 165a został umieszczony w rozdziale XX *Przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu*, części szczególnej kodeksu karnego.

podejścia możliwe jest wykonywanie czynności operacyjnych zarówno o charakterze informacyjnym, jak i wykrywczo-dowodowym. Należy zauważyć, że takie zachowanie pozostawałoby w zgodności z ustawowym realizowaniem przez ABW czynności w celu realizacji zadań określonych w art. 5 ust. 1 pkt 2, w szczególności w zakresie zapobiegania zagrożeniom i zbierania dowodów. Uzyskanie jasności przepisów w tym obszarze związane jest również z wiodącą rolą ABW w odniesieniu do przeciwdziałania terroryzmowi (umiejscowienie CAT w strukturze ABW oraz wiodącego departamentu, którego zadaniem jest zwalczanie terroryzmu).

Dodatkowo zaznaczenia wymaga fakt, że realizacja czynności operacyjno-rozpoznawczych przez Agencję Wywiadu (również uczestniczącej w rozpoznawaniu zagrożenia terrorystycznego), o których mowa w art. 27 (kontrola operacyjna), art. 29 (zakup kontrolowany) i art. 30 (przesyłka niejawnie nadzorowana), jest dopuszczalna wyłącznie za pośrednictwem szefa ABW. Uwaga dotyczy także rozpoznawania międzynarodowego terroryzmu (tu raczej rozumianego jako zjawisko). Pozostałe zadania, w tym również działania operacyjne o charakterze informacyjnym, będą mogły być wykonywane przez AW samodzielnie. W rzeczywistości działania AW będą działaniami o charakterze informacyjnym poza granicami kraju.

Centralne Biuro Antykorupcyjne to kolejna służba, która jest uprawniona do podejmowania czynności operacyjnych w odniesieniu do przeciwdziałania terroryzmowi (art. 258 kk). Czynności operacyjne odnoszące się natomiast do rozpoznawania finansowania terroryzmu będą zamykały się więc w możliwości ustalania, czy rozpoznawane osoby, podmioty (określone w ustawie o CBA) nie będą uczestniczyły w tym procederze w ramach grupy/związku przestępczego. W odniesieniu do finansowania terroryzmu dotyczyłoby to tzw. samofinansowania się rozpoznawanej organizacji terrorystycznej lub też współdziałania grupy przestępczej o charakterze kryminalnym z grupą terrorystyczną w celu jej finansowania. Niekoniecznie również informacje wskazujące na podejrzenie popełnienia przestępstw, o których mowa w art. 165a kk, uzyskane przez CBA, będą pochodziły z prowadzonych czynności o charakterze operacyjno-rozpoznawczym. CBA uprawnione jest także do prowadzenia czynności kontrolnych w celu ujawniania przypadków korupcji w instytucjach państwowych i samorządzie terytorialnym oraz nadużyć osób pełniących funkcje publiczne, a także działalności godzącej w interesy ekonomiczne państwa (jako wynik działań o charakterze kontrolno-administracyjnym). Wydaje się jednak, że z punktu widzenia przyjętego systemu przeciwdziałania terroryzmowi w Polsce informacje uzyskane przez CBA w ramach prowadzonych czynności służbowych powinny być przede wszystkim przekazane do Centrum Antyterrorystycznego ABW oraz GIIF⁸.

⁸ Art. 14 ust. 2 pkt. 1 ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Wydaje się, że CBA nie powinno w zakresie przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu wykonywać czynności operacyjnych o charakterze wykrywczo-dowodowym, co nie wyklucza potrzeby prowadzenia czynności o charakterze informacyjnym przy współpracy np. z ABW.

W ustawie o Straży Granicznej w art. 9 ust. 1 wskazano, że w celu rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw i wykroczeń w zakresie określonym w art. 1 ust. 2 pkt 4 i w ust. 2a funkcjonariusze SG wykonują także czynności operacyjno-rozpoznawcze. Jednocześnie zapis odnoszący się do prowadzenie czynności w celu rozpoznawania i przeciwdziałania zagrożeniom terroryzmem, który umieszczony został w art. 1 ust. 2 pkt 5d w zw. z art. 9 ust. 1 ustawy o Straży Granicznej, wskazuje na to, że mimo uprawnień do wykonywania czynności wobec zwalczania terroryzmu (rozpoznanie i przeciwdziałanie), funkcjonariusze SG nie są uprawnieni do wykonywania ich jako czynności operacyjno-rozpoznawczych. Jest to pewną niekonsekwencją, ponieważ już w art. 9e ustawy o Straży Granicznej stanowi się o możliwości wykonywania przez SG czynności kontroli operacyjnej w odniesieniu do art. 258 kk, w którym penalizuje się udział w zorganizowanej grupie albo związku mających na celu również popełnianie przestępstw o charakterze terrorystycznym, (jak również zakładanie lub kierowanie grupą albo związkiem). Konsekwentnie, będzie to także dotyczyło np. zakupu kontrolowanego czy przesyłki niejawnie nadzorowanej. W zakresie możliwości realizacji czynności operacyjnych wobec sprawców przestępstwa z art. 258 kk, w kontekście finansowania terroryzmu, gdy będziemy mieli do czynienia z grupą/związkiem, uwagi odnośnie CBA pozostają również aktualne wobec SG.

Wyjaśnienia wymaga także rola wywiadu skarbowego jako jednostki kontroli skarbowej, który także posiada uprawnienie do wykonywania czynności operacyjno-rozpoznawczych. Informacje uzyskane w czasie prowadzenia czynności operacyjno-rozpoznawczych mogą być wykorzystywane przez organy i jednostki organizacyjne kontroli skarbowej do celów postępowania kontrolnego lub postępowania w sprawach o przestępstwo skarbowe lub o wykroczenie skarbowe. Ponadto wywiad skarbowy współdziała z organami, służbami i instytucjami państwowymi uprawnionymi do wykonywania czynności operacyjno-rozpoznawczych oraz właściwymi organami i instytucjami państw członkowskich Unii Europejskiej, a także, w przypadkach i na zasadach określonych w odrębnych ustawach, z innymi organami. To współdziałanie pozwala na dokonywanie wymiany informacji uzyskanych w wyniku czynności operacyjno-rozpoznawczych z innymi uprawnionymi do prowadzenia takich czynności podmiotami.

Z przedstawionych rozwiązań wynika, że wywiad skarbowy będący elementem usługowym wobec kontroli skarbowej może uczestniczyć w ramach prowadzonych czynności operacyjnych, w tym w zakresie przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu. Rola jego jest ograniczona, ponieważ wywiad skarbowy występuje o to, by skutecznie ujawniać przestępstwa i wykroczenia skarbowe, ale przede wszystkim służy ujawnianiu nieprawidłowości w obszarze podatków.⁹ W ustawie o kontroli skarbowej nie wymieniono wprost, że prowadzone przez

⁹ M. Kowalczyk, *Instytucja wywiadu skarbowego w kontroli skarbowej*, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sulechowie, s. 194.

wywiad skarbowy czynności operacyjno-rozpoznawcze mają na celu także zastosowanie ich przeciwko przestępstwom o charakterze terrorystycznym czy finansowania terroryzmu. Niemniej samo realizowanie zadań operacyjnych w ramach wspierania kontroli skarbowej może pozwolić na ocenę np. podmiotów zbiorowych (ale i innych kontrolowanych), czy nie uczestniczyły w procederze finansowania terroryzmu, a także podmiotów obowiązanych, czy wykonują nałożone na nie zadania ustawowe. Dotyczy to także wszystkich innych podmiotów (fizycznych, prawnych). Wywiad skarbowy może realizować czynności wobec kontroli źródeł pochodzenia majątku oraz przychodów niezajdujących pokrycia w ujawnionych źródłach lub pochodzących ze źródeł nieujawnionych. Zadanie to jest pomocne zarówno w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy, jak i finansowaniu terroryzmu. W odniesieniu do finansowania terroryzmu wywiad skarbowy mógłby wykonywać działania związane z kontrolą podmiotów służących do pośredniczenia w finansowaniu przestępstwa o charakterze terrorystycznym również wtedy, gdy w pośredniczeniu w finansowaniu terroryzmu wykorzystano elementy podobne do tych stosowanych w procederze prania pieniędzy.

Żandarmeria Wojskowa jest właściwa w zakresie wykonywania czynności operacyjnych o charakterze wykrywczo-dowodowym¹⁰ wobec podmiotów wskazanych w ustawie. Wyróżnikiem jest wyróżnik osobowy (podmiotowy), nie zaś przedmiotowy (art. 4 ust. 2 pkt. 4 ustawy o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych). Dodatkowo wyróżnik przedmiotowy został wprowadzony odnośnie do możliwości stosowania kontroli operacyjnej przez funkcjonariuszy ŻW. Kontrola operacyjna może być zastosowana między innymi w celu zapobieżenia, wykrycia, ustalenia sprawców oraz uzyskania i utrwalenia dowodów, ściganych z oskarżenia publicznego, umyślnych przestępstw: *udziału w zorganizowanej grupie przestępczej*. Zwrot „udziału w zorganizowanej grupie przestępczej” bez sprecyzowania jej rodzaju wskazuje, że może być to grupa mająca na celu popełnienie przestępstwa lub przestępstwa skarbowego, jak też mająca na celu popełnienie przestępstwa o charakterze terrorystycznym. W stosunku do tej samej kategorii podmiotów organy ŻW mogą prowadzić czynności operacyjno-rozpoznawcze np. zakupu kontrolowanego. W zakresie możliwości realizacji czynności operacyjnych przez funkcjonariuszy ŻW wobec sprawców przestępstwa *udziału w zorganizowanej grupie przestępczej*, gdy grupa ta miałaby na celu dokonywanie przestępstw o charakterze terrorystycznym, można przyjąć podobne uwagi, jakie zostały wskazane powyżej odnośnie CBA czy SG. Niemniej należy zauważyć, że w ustawie o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (art. 31 ust. 1 pkt 11) mowa jest jedynie o niższej formie organizacyjnej (grupie), nie zaś

¹⁰ Kontrola operacyjna, zakup kontrolowany, kontrolowane przyjęcie lub wręczenie korzyści majątkowej. W stosunku do przesyłki niejawnie nadzorowanej nie ma ograniczenia podmiotowego.

o związku przestępczym. Wydaje się, że ustawodawca niepotrzebnie ograniczył w tym zakresie działania funkcjonariuszy Żandarmerii Wojskowej. Treść zapisów art. 4 ust. 2 pkt 4 w zw. z art. 3 ust. 2 ustawy o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych wskazuje natomiast, że czynności operacyjno-rozpoznawcze funkcjonariuszy ŻW możliwe są do realizowania dość szeroko. Pod względem podmiotowym szerszej niż czynności operacyjne o charakterze wykrywczo-dowodowym. Mogą one również obejmować swoim zakresem także przeciwdziałanie i rozpoznawanie zjawiska finansowania terroryzmu.

Do zadań SKW należy między innymi: rozpoznawanie, zapobieganie oraz wykrywanie popełnianych przez żołnierzy pełniących czynną służbę wojskową, funkcjonariuszy SKW i SWW oraz pracowników SZ RP i innych jednostek organizacyjnych MON, przestępstw związanych z działalnością terrorystyczną. Zgodnie z art. 25 w granicach tego zadania funkcjonariusze SKW wykonują czynności operacyjno-rozpoznawcze. Czynności te mogą mieć charakter zarówno informacyjny, jak i wykrywczo-dowodowy. Wprowadzone przez ustawodawcę pojęcie *przestępstw związanych z działalnością terrorystyczną* pozwala na stwierdzenie, że działania operacyjne mogą dotyczyć przestępstw okołoterrorystycznych (związanych), do których zaliczymy przestępstwo finansowania terroryzmu czy też wykorzystania podmiotów zbiorowych do finansowania tego negatywnego zjawiska. Zawężony zakres takich działań związany będzie z podmiotami, wobec których czynności operacyjne możliwe są do realizowania; będą to żołnierze pełniący czynną służbę wojskową, funkcjonariusze SKW i SWW oraz pracownicy SZ RP i innych jednostek organizacyjnych MON. Do zadań SWW należy natomiast rozpoznawanie i przeciwdziałanie zagrożeniom międzynarodowym terroryzmem. Zadanie to realizowane jest poza granicami państwa. Zakres działań operacyjnych będzie w szczególności obwarowany zakresem wytycznych.

Podsumowując, należałoby stwierdzić, że większość służb uprawnionych do prowadzenia czynności operacyjnych o charakterze informacyjnym może je wykonywać z różnym ograniczeniem do sprawców finansowania terroryzmu. Najszersze uprawnienia w tym zakresie posiada ABW i Policja. Brak jasnego wprowadzenia zapisów odnoszących się wprost do art. 165a kk utrudnia precyzyjne określanie uprawnień tych podmiotów do realizowania czynności operacyjnych o charakterze wykrywczo-dowodowym.

2. Realizowanie czynności operacyjno-rozpoznawczych o charakterze informacyjnym

Prowadzenie **rozpoznania operacyjnego** odnoszącego się do finansowania terroryzmu, to niezależnie od tego, czy przyjętym przedmiotem rozpoznania będzie całość zagrożenia terroryzmem, czy wyłącznie obszar jego finansowania,

działania związane z finansowaniem terroryzmu będą skupiały się na następujących zakresach. Ustalenie faktów, czy uzyskane informacje lub planowane do uzyskania dotyczą zdarzeń, które miały miejsce, czy są planowane i jaki jest proces ich zaawansowania.

Rozpoznanie problemu będzie dotyczyć takich zagadnień, jak: powodów finansowego wsparcia, stosowanych mechanizmów finansowania, rodzaju wykorzystywanych podmiotów finansowych, wykorzystywania spółek zarejestrowanych w strefach *offshore*, symptomach takiego działania. Ponadto podobieństwo zachowań sprawców w zakresie dokonywania przestępstw prania pieniędzy i finansowania terroryzmu nie sprzyja możliwościom skutecznego rozpoznawania każdego z nich z osobna. Toteż podobieństwo symptomów i „śladów transakcyjnych” może powodować złe postawienie początkowej „diagnozy” kryminalistycznej co do określenia, z jakim procederem mamy do czynienia oraz jaki jest cel realizowania tych mechanizmów. Niemniej podobieństwa w zakresie prania pieniędzy i finansowania terroryzmu pozwolą na zwiększenie możliwości rozpoznawczych. Ponadto poprzez występowanie tych podobieństw zwiększy się liczba podmiotów realizujących zadania wobec podejmowania przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. Powodem takiej oceny jest to, że zjawisko prania pieniędzy jest zjawiskiem towarzyszącym w szczególności zorganizowanej przestępczości, co wyzwała szersze możliwości rozpoznania (zwiększa liczbę podmiotów uprawnionych do realizacji tych zadań). Kolejno rozpoznanie będzie dotyczyło wytypowania osoby/osób (środowiska), które zarówno decydowały o kumulacji środków, przeprowadzeniu, jak i dokonywały określonych transakcji tymi środkami. W zakresie rozpoznania osobowego wyróżnimy szereg obszarów podmiotowych: przede wszystkim typowane jest samo środowisko terrorystyczne, czyli członkowie organizacji terrorystycznych czy członkowie sieci terrorystycznych; kolejnym obszarem podlegającym rozpoznaniu są miejsca, osoby, za pośrednictwem których już dokonywano przestępstwa finansowania terroryzmu; dalszym obszarem są podmioty (instytucje obowiązane) podejrzewane o udział w finansowaniu terroryzmu i mocodawcy, pośrednicy w obrocie finansowym z krajami typowanymi jako „sponsorzy” terroryzmu, „uśpieni” agenci organizacji terrorystycznych, osoby, które za pośrednictwem Internetu pozyskują i przesyłają środki finansowe na rzecz organizacji terrorystycznych. Ustalenie miejsc realizowania procedury finansowania terroryzmu; do tego ustalenia należy podejść dość szeroko, ponieważ zarówno jeden, jak i drugi proceder może mieć zasięg międzynarodowy, dlatego też typowaniem informacyjnym należałoby objąć nie tylko określone obiekty, ale także kraje, w których realizowano poszczególne etapy procedury; wskazanie związków, a także zależności, jakie występują pomiędzy informacjami dotyczącymi faktów, osób, miejsc. Pozwoli to na określenie (doprecyzowanie) mechanizmów, jakie zostały wykorzystane

do finansowania terroryzmu; wyodrębnienia zachowań przestępczych posiadających cechy finansowania terroryzmu od popełniania przestępstw finansowych, gospodarczych, czy prania pieniędzy; typowania krajów, które poprzez wypracowane mechanizmy dokonują tajnego wsparcia dla działań poszczególnych ugrupowań terrorystycznych; ustalanie elementów sieci terrorystycznej i jej powiązań finansowych z zewnętrznymi podmiotami oraz mechanizmów zasilania poszczególnych ugrupowań o charakterze wykonawczym. W ramach rozpoznania będą stosowane środki charakterystyczne do działań policyjnych, kontrwywiadowczych i wywiadowczych. Przedmiotem rozpoznania będą kierunkowo: środowiska kojarzone ze wspieraniem działalności terrorystycznej oraz czynnik zagrożony, czyli środowiska pozostające przedmiotem zainteresowania przestępczego¹¹. Środowiska kojarzone ze wspieraniem finansowym organizacji terrorystycznych to np. środowiska radykalnych muzułmanów powiązanych z ośrodkami religijnymi, przedsiębiorców arabskich wspierających z osiąganych zysków, sieci wywiadowcze wspierające działania terrorystów, radykalne środowiska kojarzone z ruchami separatystycznymi (separatyzm Basków, Irlandia Północna). W warunkach polskich trudno jest typować podmioty, które bezpośrednio będą źródłem zasilenia w środki finansowe i logistyczne organizacji terrorystycznych.

Przedmiotem rozpoznania powinny być nie tylko sposoby popełniania przestępstw źródłowych, ale także mechanizmy dalszego lokowania wygenerowanych środków w obrocie finansowo-gospodarczym. Uwarunkowane jest to potrzebami organizacji terrorystycznych zapewnienia sobie długofalowego źródła zasilenia finansowego. Prowadzenie rozpoznania w tym zakresie powodowane jest tym, że dla uzyskania trwałości i kontynuowania w czasie przedsięwzięć terrorystycznych organizacja terrorystyczna powinna zapewnić sobie w miarę systematyczne zasilanie w środki pozwalające na przygotowywanie kolejnych zamachów. W tym zakresie możliwe będzie przyjmowanie wzorców rozpoznawania stosowanych wobec członków zorganizowanych grup przestępczych. Rozpoznanie operacyjne prowadzone wobec finansowania terroryzmu powinno odnosić się tak do celów globalnych reprezentowanych przez środowiska terrorystyczne, głoszonych poglądów przez przywódców religijnych, środowiska medialne wspierające działania terrorystyczne czy przywódców sieci terrorystycznej, ale także do celów lokalnych prezentowanych przez poszczególne i działające na określonych terytoriach (części obszarów) wykonawcze organizacje (grupy, bojówki) terrorystyczne. Kumulacja wiedzy na temat tych wzajemnie nakładających się obszarów pozwoli na w miarę precyzyjne typowania pola rozpoznania, w tym możliwych źródeł finansowania.

¹¹ T. Hanausek, *Zarys taktyki kryminalistycznej ...*, s. 79–80.

Należy zauważyć, że chyba najbardziej trudnym obszarem prowadzonego rozpoznania jest ustalanie i wyszukiwanie sprawców działających w pojedynkę. Odnosi się to do organizatorów zamachów, którzy sami zdobywają środki na ich organizację i przygotowują się dzięki nim, również indywidualnie, do ich dokonania. Równie trudno jest prowadzić tego rodzaju działania operacyjne wobec pojedynczych „sponsorów” czy małych grup środowiskowych wspierających finansowo działania terrorystyczne. Trudności wynikają przede wszystkim z samodzielności postępowania sprawców, hermetyczności i samokontroli środowisk. W tym zakresie ważne jest poszukiwanie śladów takich działań. Może ono być związane z łączeniem określonych, odchylnych od uznanych norm zachowań, gdzie w ich ocenie takie odchylenia mogą służyć do popełnienia jakiegoś, jeszcze na tym etapie bliżej nieokreślonego przestępstwa.

Dodatkowo, kolejnym zagadnieniem, jakie należałoby podjąć, jest potrzeba angażowania sił i środków na rozpoznawanie powiązań pomiędzy zorganizowanymi grupami przestępczymi a organizacjami terrorystycznymi. Obszary te mogą być związane z prowadzeniem nielegalnych interesów, takich jak: handel bronią, przemyt środków finansowych, handel narkotykami, fałszowanie środków pieniężnych, oszustwa kartowe. Typowanie tych środowisk związane jest z najczęstszym występowaniem przestępstw kryminalnych jako źródeł finansowych działalności terrorystycznej. Ponadto rozpoznaniem operacyjnym w zakresie przeciwdziałania zagrożenia terroryzmem powinna być objęta także aktywność czynników inicjacyjnych i wykonawczych w odniesieniu do działań podejmowanych przez przedstawicieli obcych komórek wywiadowczych zaangażowanych w finansowe i rzeczowe wsparcie dla organizacji terrorystycznych, które będą także mocodawcami terroryzmu¹².

Posiadanie informacji o zagrożeniu jest podstawowym elementem projektowania dalszych działań operacyjnych, dlatego też ich kolejnym elementem pozostaje **współpraca z osobowymi tajnymi źródłami informacji**. Jednym ze źródeł pierwszych informacji są osoby, które współpracują z organami ścigania w sposób niejawnym. W zakresie określania źródeł i sposobów finansowania przestępstwa o charakterze terrorystycznym wykorzystywanie tego rodzaju działań operacyjnych jest szczególnie ważne. Związane jest to głównie z potrzebą prowadzenia działań zaradczych, zapobiegających powstaniu samego przestępstwa terrorystycznego (czyli jeszcze przed jego uzewnętrznieniem). Również cenne jest prowadzenie tego rodzaju działań po jego dokonaniu. Oczywiście jest, że niezapobieżenie zamachowi należy oceniać w kategorii niepowodzenia służb odpowiedzialnych za przeciwdziałanie terroryzmowi. Niemniej podjęcie współpracy i zadaniowanie już działających współpracowników związane będzie, na tym etapie, z rozpoznaniem mechanizmów

¹² Działania rozpoznawcze o charakterze niejawnym mogą być uzupełniane o czynności rozpoznawcze prowadzone w sposób jawny, tzw. białym wywiadem.

przygotowania zamachu (w wymiarze finansowym i rzeczowym), a także zapobieżeniu kolejnym zamachom. Odnośnie do przestępstw, które w swoich skutkach nie mają śladów widocznych na pierwszy rzut oka, takich chociażby jak przestępstwa narkotykowe, korupcyjne, przemytnicze, udział w zorganizowanej grupie przestępczej, działania operacyjno-rozpoznawcze mają na celu przede wszystkim zapewnienie dopływu informacji pozwalających na ich ujawnienie, a w dalszej etapie doprowadzenie do wskazania sprawców ich popełnienia oraz wszelkich dowodów przestępczej działalności¹³. W ramach podmiotów wspierających finansowo terrorystów wymienimy takie, które działają w całkowitej konspiracji, ale także takie, które (przynajmniej przez jakiś czas) jawnie wspierają walkę metodami terrorystycznymi z określonymi państwami. Nawet przy zachowaniu takiej otwartości głoszonych poglądów i prowadzonej polityki, część działań realizowana jest w konspiracji, co związane jest z zapewnieniem bezpieczeństwa i skutecznością zainicjowanych działań wspierających (zabezpieczenie się np. przed konfiskatą środków). W związku z tym niezbędne jest poszukiwanie osób, które z różnych powodów przekazywałyby informacje do odpowiednich służb o zagrożeniu wynikającym z finansowania działań terrorystycznych. Możliwe jest to między innymi poprzez współpracę z osobowymi źródłami informacji. Jak wskazano, najcenniejsze (jakościowo) będą te informacje, które przy ich wykorzystaniu spowodują uniemożliwienie dokonania zamachu terrorystycznego. Zwłaszcza że obecnie prezentowana przez terrorystów taktyka działań nakierowana jest na dokonanie w wyniku zamachu terrorystycznego znacznych strat osobowych i materialnych¹⁴.

Przed typowaniem wydaje się, że cenne będą zarówno osoby, które przekazywać będą pojedyncze informacje, w szczególności istotne dla zapobieżenia dokonaniu przestępstwa o charakterze terrorystycznym, jak i takie, z którymi będzie można prowadzić współpracę w dłuższym okresie. W typowanych obszarach mogą być to sami członkowie organizacji terrorystycznej (sieci), jak też osoby nie powiązane bezpośrednio z działaniami terrorystycznymi. Ponadto przy typowaniu środowisk należałoby uwzględnić przedstawiony podział źródeł finansowania terroryzmu (kryminalne, pozakryminalne – legalne, państwowe). Jednocześnie wydaje się, że przy typowaniu będzie można wykorzystać także wiedzę gromadzoną w ramach innych czynności, np. administracyjno-kontrolnych, realizowanych w szerokim spektrum działań wobec procederu finansowania

¹³ J. Gołębiwski, *Praca operacyjna w zwalczaniu przestępczości zorganizowanej*, Wydawnictwo Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2008, s. 47.

¹⁴ Regulacje odnoszące się do możliwości współdziałania z osobowymi źródłami informacji zawarte zostały w poszczególnych ustawach kompetencyjnych regulujących działalność służb uprawnionych do prowadzenia czynności operacyjno-rozpoznawczych. Przy wykonywaniu swoich zadań poszczególne podmioty mogą korzystać z pomocy osób niebędących ich funkcjonariuszami.

terroryzmu. Kolejnym możliwym elementem typowania będzie wiedza o mechanizmach przestępczych, w szczególności przekazywania środków od „sponsora” do „beneficjenta”. Do nich zaliczymy: komórki organizacyjne księgowości podmiotów kontrolowanych przez zorganizowane grupy przestępcze; podmioty gospodarcze świadczące usługi kurierskie, w tym o charakterze międzynarodowym; komórki organizacyjne audytu i kontroli wewnętrznej; biegłych księgowych dokonujących oceny bilansu podmiotów gospodarczych; wywiadownie gospodarcze; pośredników obrotu nieruchomościami; radykalne środowiska zrzeszone w mniej lub bardziej formalnych grupach (związkach); doradców finansowych, giełdowych; osoby udzielające różnego rodzaju pozwoleń administracyjnych dla cudzoziemców; środowiska studentów z krajów podwyższonego ryzyka; podmioty gospodarcze zakładane przez osoby pochodzące z krajów podwyższonego ryzyka; indywidualne osoby, które werbowane są do udziału w organizacji terrorystycznej lub przynajmniej dające jej finansowe wsparcie; przedstawiciele diaspory zajmujący się pośrednictwem w systemach alternatywnej bankowości; członkowie zorganizowanych grup przestępczych realizujących wspólne przedsięwzięcia z organizacjami terrorystycznymi; osoby „świadczących usługi” w zakresie prania pieniędzy (tzw. zawodowi pracze); pracowników organizacji *non profit* zależnych od organizacji terrorystycznych; pracowników ośrodków religijnych powiązanych z miejscami kultu (meczetów); pracowników podmiotów kontrolowanych przez członków organizacji terrorystycznych; członków samej organizacji terrorystycznej.

W ramach tych środowisk możliwe jest współdziałanie z różnymi osobami i na różnych zasadach. W szczególności muszą to być osoby, które mają dostęp do informacji takich, jakie mogą wykorzystać organy ścigania w zakresie przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu lub też taki dostęp mogą uzyskać. Mimo braku bezpośrednich związków z organizacją terrorystyczną poszczególne podmioty raczej nie afiszują się wspieraniem finansowym (rzeczym) terrorystów. Dlatego też działania te zachowują w tajemnicy i hermetyczności funkcjonowania, co stanowi przeszkodę do wnikięcia w te środowiska.

3. Kontrola operacyjna

Z pewnej logiki postępowania wynika, że w większości przypadków dotyczyć będzie ona nieskuteczności prowadzonych dotychczas czynności operacyjno-rozpoznawczych. Działania te to np. obserwacja osób i miejsc, nieudane zadaniowanie osobowych źródeł informacji, nieudana zasadzka¹⁵. W zakresie przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu działaniami poprzedzającymi mogą być te, które nie umożliwiły zrealizowania celu (bądź wystąpiły

¹⁵ J. Gołębiowski wymienia również badanie dokumentów, obserwację, śledzenie operacji finansowych [w:] J. Gołębiowski, *Praca operacyjna w zwalczaniu ...*, s. 29.

wątpliwości do ich zastosowania), np. dokonania blokady rachunku czy wstrzymania transakcji przez GIIF, bądź też nie udało się uzyskać odpowiednich informacji (mogących w przyszłości stanowić materiał dowodowy) np. za pomocą wnioskowania o dane objęte tajemnicą bankową, ubezpieczeniową czy zawodową (w przypadku policji art. 20 ust. 3 ustawy o Policji). Niemniej działania poprzedzające zastosowanie kontroli operacyjnej mogą być poprzedzone współdziałaniem z jednostką wywiadu finansowego, aby określić, czy możliwe jest skuteczne przerwanie proceduru poprzez wykonanie jedynie czynności administracyjno-kontrolnych GIIF na tym etapie (jeszcze bez wykorzystywanie do tego czynności operacyjno-rozpoznawczych). Zastosowanie czynności administracyjno-kontrolnych nie może jednak doprowadzić do dekonspiracji działań, ponieważ dalsze czynności operacyjne, w tym zastosowanie kontroli operacyjnej, mogą być nieskuteczne. Zarówno w jednym, jak i w drugim przypadku należy mieć na uwadze potrzebę uzyskania dowodów pozwalających na wszczęcie postępowania karnego lub mających znaczenie dla toczącego się postępowania karnego. Wiąże się to z potrzebą określenia czasu i celu wykonawstwa kontroli operacyjnej. Konsekwencją jej zastosowania powinno być przerwanie przestępczego proceduru, nie zaś jego realizowanie pod kontrolą. Należy więc zmierzać do zebrania jak najszerszego materiału operacyjnego, który będzie mógł być podstawą do uznania go za materiał dowodowy w postępowaniu. Dodatkowo należy zauważyć, że dla uzyskania efektywności niejawnych działań służb operacyjnych należałoby przyjąć i uzgodnić określony plan postępowania, aby nie doprowadzić do sytuacji, iż zgodnie z prawem czynności podjęte przez GIIF zakończone blokadą rachunku lub wstrzymaniem transakcji będą pozostawały w sprzeczności z pomyślnym osiągnięciem rezultatów podjętych czynności operacyjnych¹⁶. Należy pamiętać o tym, że GIIF nie jest uprawniony do prowadzenia czynności operacyjnych, a jedynie o charakterze administracyjnym i kontrolnym. Temu zadaniu służy rola koordynatora informacji pozaoperacyjnych od podmiotów obowiązanych o finansowaniu terroryzmu, jaką spełnia GIIF. Materiały mogące w przyszłości stanowić dowód w prowadzonym postępowaniu mogą stanowić zarówno dokumenty (w tym elektroniczne), jak i zachowania osób. W przypadku dokumentów możliwe będzie korzystanie z udokumentowania zachowań klientów przez instytucje obowiązane (ale także dane uzyskane w trakcie prowadzonej kontroli operacyjnej treści korespondencji). Jednakże w przypadku potrzeby ustalenia innych niż tylko opartych na dokumentach powiązań osób, miejsc, planowanych

¹⁶ Obecnie przyjęty mechanizm posługiwania się informacją o podejrzeniu popełnienia przestępstwa z art. 165a kk w dużym stopniu ogranicza możliwość racjonalnego współdziałania na poziomie wykonawczym, ograniczeniami w tym zakresie są m.in. powiadamianie GIIF (szczebel podsekretarza stanu) oraz kierowanie zawiadomienia do prokuratury, która pozostaje ograniczona możliwościami działania w ramach np. czynności wyjaśniających.

działań, ale również paralelnego obrotu finansowego pomocne staje się stosowanie oprócz innych środków operacyjnych także kontroli operacyjnej.

Zastosowania kontroli operacyjnej przez wskazane powyżej podmioty uprawnione do działań operacyjnych możliwe jest także w stosunku do umyślnych przestępstw ściganych na mocy umów i porozumień międzynarodowych¹⁷. W przypadku powołania się we wniosku na przeciwdziałanie przestępstwu finansowania terroryzmu ściganemu na podstawie umów i porozumień międzynarodowych, w każdym indywidualnym przypadku możliwość zastosowania kontroli operacyjnej będzie musiało spełnić następujące wymagania: umowa lub porozumienie międzynarodowe musi zaistnieć; stroną takiego porozumienia/umowy musi być Rzeczypospolita Polska; porozumienie takie musi być podpisane lub ratyfikowane przez stronę polską; poszczególny organ, który jest uprawniony do wnioskowania o przeprowadzenie czynności operacyjnej, musi być wymieniony w umowie jako organ wykonawczy; przedmiotem umowy/porozumienia musi być zwalczanie/przeciwdziałanie terroryzmowi (w tym także rozumienie przeciwdziałanie jego finansowania); podjęte czynności będą wynikały ze wspólnych uzgodnień stron umowy/porozumienia, które realizują sprawę dotyczącą finansowania przestępczości terrorystycznej. Głównym aktem prawnym jest tu Konwencja ONZ z dnia 9 grudnia 1999 r. o zwalczaniu finansowania terroryzmu (ratyfikacja: Dz.U. z 2004 r. Nr 263, poz. 2620). Konwencja zobowiązała państwa będące jej stronami do wprowadzenia rozwiązań przewidujących odpowiedzialność karną osób lub organizacji finansujących terroryzm, w tym zamrażania rachunków bankowych osób, co do których istnieje uzasadnione podejrzenie, iż są one zaangażowane w działalność terrorystyczną.

¹⁷ Odwołanie się do przestępstw określonych jako ściganych na mocy umów i porozumień międzynarodowych nasuwa też szereg problemów. Posługując się poszczególnymi zapisami umów można wskazać znaczną różnorodność określeń. Przykładem niech będą: umowa z rządem Rumunii z 11 lipca 2001 r. (Dz.U. Nr 154, poz. 1625), która określa współpracę w zakresie zapobiegania aktom terroru, prowadzenia nielegalnych operacji handlowych, finansowych, bankowych oraz innych przestępstw z nimi związanych, legalizowania dochodów i korzyści pochodzących z przestępstw, w tym również prania brudnych pieniędzy, umowa z rządem meksykańskim z 25 listopada 2002 r. (Dz.U. Nr 154, poz. 1623), która stanowi o współpracy w zakresie zapobiegania przestępstwom: terroryzmu, prania dochodów pochodzących z nielegalnych źródeł, nielegalnego obrotu bronią, amunicją, środkami odurzającymi, umowa z rządem Turcji z 7 kwietnia 2003 r. (Dz.U. Nr 12, poz. 92, 93, 94), która stanowi o przeciwdziałaniu przestępstwom popełnianym w związku z działalnością terrorystyczną, prania dochodów pochodzących z przestępstw i korupcji, umowa z rządem RFN z 18 czerwca 2002 r. odpowiednio: terroryzmem, praniem pieniędzy, z rządem Republiki Włoskiej z 4 czerwca 2007 r. (Dz.U. Nr 133, poz. 1093): terroryzmem, przeciwko obrotowi gospodarczemu jak pranie pieniędzy, z rządem Republiki Litewskiej z 4 kwietnia 2000 r. (Dz.U. Nr 22, poz. 213): terroryzmu, nielegalnych operacji finansowych, w tym legalizowanie dochodów pochodzących z przestępstw (pranie brudnych pieniędzy). Jak można zauważyć, umowy dotyczą w ogólności zwalczania terroryzmu, ponadto odniesienia dotyczą także zapobiegania przestępstwom – prania pieniędzy czy legalizowania dochodów. Brak jest natomiast wprost odniesienia do zwalczania finansowania terroryzmu.

4. Realizowanie czynności operacyjno-rozpoznawczych o charakterze wykrywczo-dowodowym jako element przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu przesyłka niejawnie nadzorowana

W celu udokumentowania przestępstw określonych w ustawie albo ustalenia tożsamości osób uczestniczących w tych przestępstwach lub przejęcia przedmiotów przestępstwa Komendant Główny Policji (KWP) czy szef ABW (podobnie inne uprawnione organy pozostałych służb) może zarządzić niejawnie nadzorowanie wytwarzania, przemieszczania, przechowywania i obrotu przedmiotami przestępstwa, jeżeli nie stworzy to zagrożenia dla życia lub zdrowia ludzkiego. Realizacja przesyłki niejawnie nadzorowanej odbywa się za pomocą podstępu. W tym wypadku polega on na wykorzystaniu błędnego przeświadczenia osób wytwarzających, przemieszczających, przechowujących i dokonujących obrotu przedmiotami przestępstwa, że ich zachowanie pozostaje tajemnicą i nie znajduje się w zainteresowaniu organów ścigania.¹⁸

Przesyłka jest realizowana w celu udokumentowania przestępstw, o których mowa w np. w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu, przy czym decydemem w tym zakresie będzie szef ABW, albo ustalenia tożsamości osób uczestniczących w tych przestępstwach lub przejęcia przedmiotów przestępstwa. Możliwość zastosowania przesyłki niejawnie nadzorowanej w przypadku potrzeby udokumentowania zachowań polegających na finansowaniu terroryzmu będzie odnosiła się do sposobu przekazania czy zaoferowania środków płatniczych, instrumentów finansowych, papierów wartościowych, wartości dewizowych, praw majątkowych lub innego mienia ruchomego lub nieruchomości przez sprawcę takiego czynu. Podobnie w przypadku przestępstwa prania pieniędzy, gdy przedmioty przestępstwa (np. banknoty w postaci paczki) będą przemieszczane do odbiorcy celem ich zalegalizowania. Realizowanie zadań operacyjnych w zakresie stosowania przesyłki niejawnie nadzorowanej może być prowadzone w celu ustalenia szlaków przemytniczych i punktów odbiorczych pomiędzy organizacją kryminalną a terrorystyczną, ustalania rodzaju wspólnej współpracy. Jednocześnie pozwala na ustalenie powiązań pomiędzy siecią terrorystyczną (mocodawcami) a ugrupowaniami wykonawczymi. Kolejną okolicznością, jaką daje przesyłka niejawnie nadzorowana, jest możliwość ustalenia drogi, jaką „przebywają” środki od „sponsora” do „beneficjenta”, z przeznaczeniem ich na sfinansowanie przestępstwa o charakterze terrorystycznym. Przy przesyłce będziemy mieli do czynienia ze znacznie ograniczonym rodzajem przedmiotu; dotyczyć to może raczej środków określonych w art. 165a kk uzyskanych w wyniku przestępstwa (jak i będących przedmiotem samego przestępstwa

¹⁸ P. Kosmaty, *Przesyłka niejawnie nadzorowana*, „Prokurator” 3(43), 2010, s. 29.

z art. 165a – gromadzonych w celu sfinansowania ...), a nie tych, których przechowywanie i przemieszczanie jest zabronione.

Przesyłka więc będzie mogła dotyczyć takich rzeczy, jak fizycznie zgromadzonych i przekazanych (wysłanych) np. przez kuriera środków płatniczych (np. banknotów), mienia ruchomego, wartości dewizowych jako przedmiotów przestępstwa z art. 165a kk, ale także wydaje się i dokumentów świadczących o przekazaniu nad nimi władztwa. W przypadku art. 165a kk przesyłka będzie polegała na niejawnym nadzorowaniu przemieszczania i obrotu przedmiotami przestępstwa. Zastosowanie tej instytucji w ramach działań taktycznych możliwe jest w przypadku, gdy organ ją stosujący posiada wiedzę na temat, kto przekazuje środki na sfinansowanie przestępstwa o charakterze terrorystycznym, natomiast nie ma wiedzy, komu środki te mają być przekazane. Należy pamiętać, że przy możliwości założenia etapowości działań sprawców istotne będzie zatrzymanie procederu we właściwym czasie i w stosunku do właściwej osoby. Niekoniecznie pierwszy odbiorca tej przesyłki będzie ostatnim, a w takim przypadku uzyskamy wiedzę jedynie o kolejnym pośredniku, nie zaś o właściwym odbiorcy.

Zakres działania obejmuje zastosowanie takiej techniki operacyjnej, która polegać będzie na kontroli trasy obserwowanej przesyłki, co do której zachodzi uzasadnione podejrzenie, że posiadanie nadzorowanych materiałów jest zabronione lub pochodzą one z przestępstwa. Działania realizuje się poprzez niejawne dołączenie do przesyłki nadajnika lub stałą niejawną obserwację transportowanego pakunku¹⁹. Celem zastosowania przesyłki niejawnie nadzorowanej jest: udokumentowanie na potrzeby procesu karnego popełnienia przestępstwa, ustalenie sprawców przestępstwa z art. 165a kk oraz zabezpieczenie przedmiotów przestępstwa do procesu karnego²⁰. Z istoty samej przesyłki niejawnie nadzorowanej wynika, że działania podejmowane przez uprawnione podmioty będą mogły być zastosowane wobec fizycznego przemieszczania przedmiotów przestępstwa. Dlatego też jej zastosowanie wydaje się być ograniczone wobec elektronicznego przepływu środków finansowych czy w stosunku do pozyskania środków za pośrednictwem bankowości alternatywnej, ale i w stosunku do transakcji realizowanych w drodze elektronicznej (transakcje giełdowe).

Kolejną możliwością jest kontrolowanie miejsca przechowywania przedmiotów, które może być związane z ich wcześniejszym zdeponowaniem. Przykładem może być obserwowanie skrytek pocztowych, bankowych, skrytek na bagaż podręczny na dworcach kolejowych, autobusowych itp. Dzięki zastosowaniu przesyłki niejawnie nadzorowanej będzie można nie tylko zająć

¹⁹ J.W. Wójcik, *Przeciwdziałanie przestępczości zorganizowanej. Zagadnienia prawne, kryminologiczne i kryminalistyczne*, Lex a Wolters Kluwer business, Warszawa 2011, s. 191.

²⁰ Zob. J. Gołębiowski, *Praca operacyjna w zwalczaniu przestępczości zorganizowanej ...*, s. 70.

nielegalnie przemycony towar, ale również ustalić prawie pełny skład osobowy grupy i precyzyjnie udokumentować nielegalną działalność²¹.

Niemniej w przypadku fizycznego przepływu środków przesyłka w różnej postaci może być przemieszczana poprzez międzynarodowe firmy spedycyjne, kurierów indywidualnych (grupowych), pocztę, firmy kurierskie. Podejmowanie tych czynności może spowodować potrzebę współdziałania z poszczególnymi przewoźnikami prywatnymi. Należy jednak wyraźnie powiedzieć, że takie współdziałanie z innymi organami, instytucjami lub przedsiębiorcami zawsze będzie pociągało za sobą duże ryzyko dekonspiracji prowadzonej operacji²².

Jednocześnie przy uwzględnieniu wymogów prawnych związanych z przemieszczaniem przesyłki przez granicę niezbędne będzie także współdziałanie podmiotu inicjującego ze służbami granicznymi: Strażą Graniczną czy Służbą Celną. Współdziałanie powinno zapewnić prawidłowość realizacji przesyłki oraz niewzbudzenie podejrzeń co do jej monitorowania. Stąd też stosownie do zarządzenia, urzędy, instytucje i podmioty prowadzące działalność w dziedzinie poczty i transportu, organy celne oraz organy Straży Granicznej są obowiązane dopuścić do dalszego przewozu przesyłki zawierające przedmioty przestępstwa w stanie nienaruszonym lub po ich usunięciu albo zastąpieniu w całości lub w części²³.

Zastosowanie przesyłki niejawnie nadzorowanej możliwe będzie przede wszystkim przy zastosowaniu przez sprawców fizycznego (osobistego lub poprzez pośredników) przemieszczania środków płatniczych, rzeczowych, papierów wartościowych jako dokumentów. Nie będzie natomiast możliwe zastosowanie tej instytucji w przypadku obrotu nieruchomościami (chyba że dotyczy to dokumentów świadczących o tytułach własności), papierów wartościowych będących w elektronicznym obrocie giełdowym, czy częściowo w systemach podziemnej bankowości w zakresie „przemieszczania” środków pomiędzy poszczególnymi krajami (ponieważ system ten taki obrót eliminuje).

5. Zakup kontrolowany i prowokacja policyjna

Zakup kontrolowany to czynności operacyjno-rozpoznawcze zmierzające do sprawdzenia uzyskanych wcześniej wiarygodnych informacji o przestępstwie²⁴ oraz ustalenia sprawców i uzyskania dowodów przestępstwa mogą polegać również na dokonaniu w sposób niejawni nabycia, zbycia lub przejęcia

²¹ Tamże, s. 36.

²² Tamże, s. 38.

²³ Art. 30 ust. 3 ustawy o ABW i AW. Działania te chronione są np. kontratypem w art. 31 ustawy o ABW i AW.

²⁴ Stąd może zrodzić się dylemat o potrzebie niezwłocznego poinformowania GIFF MF (art. 14 ust. 2) czy podejmowania czynności operacyjnych, takich jako zakup kontrolowany. Dlatego też

przedmiotów pochodzących z przestępstwa, ulegających przypadkowi, albo których wytwarzanie, posiadanie, przewożenie lub którymi obrót są zabronione, a także przyjęciu lub wręczeniu korzyści majątkowej. Czynności operacyjno-rozpoznawcze mogą polegać także na złożeniu propozycji nabycia, zbycia lub przejęcia przedmiotów pochodzących z przestępstwa, ulegających przypadkowi albo których wytwarzanie, posiadanie, przewożenie lub którymi obrót są zabronione, a także przyjęcia lub wręczenia korzyści majątkowej²⁵.

Celem zastosowania tej instytucji jest sprawdzenie uzyskanych wcześniej informacji o przestępstwie, ustalenie sprawców przestępstwa oraz uzyskanie dowodów jego popełnienia. Określenie *sprawdzenie uzyskanych wcześniej informacji o przestępstwie* nie pozostawia wątpliwości, że operacja specjalna nie może zostać wdrożona przeciwko komukolwiek, lecz jedynie w stosunku do osób, które z wysokim prawdopodobieństwem graniczącym z pewnością są podejrzewane o popełnienie przestępstw. Prowokacja policyjna musi być zatem poprzedzona innymi czynnościami operacyjno-rozpoznawczymi pozwalającymi na uprawdopodobnienie prowadzenia przestępczych działań przez określoną osobę lub grupę osób²⁶. Przy możliwym zastosowaniu tej instytucji w odniesieniu do przestępstwa finansowania terroryzmu należałoby się zastanowić, jakie przestępstwa zostały dokonane, które pozwolą na zastosowanie instytucji zakupu kontrolowanego. Z pewnością mogą to być przestępstwa popolicie (kryminalne, narkotykowe, cybernetyczne)²⁷, które stały się źródłem zysków z przeznaczeniem ich na sfinansowanie przestępstwa o charakterze terrorystycznym. Ponadto w treści art. 165a kk mówi się o sprawcy, który gromadzi oferuje, przekazuje. Odnosząc rozważania do pierwszego z zachowań – gromadzenia, wynika, że przedmiotem mogą być także środki nie uzyskane w drodze przestępczych działań. Niemniej samo zgromadzenie tych środków w celu sfinansowania przestępstwa o charakterze terrorystycznym jest już przestępstwem z art. 165a kk. Sprawca musi jednak działać w zamiarze (w celu) takiego zgromadzenia środków, aby umożliwiły one sfinansowanie przestępstwa o charakterze terrorystycznym. Ponadto do odniesienia skutku popełnienia

możliwości zastosowania tej instytucji przedstawione są raczej *de lege ferenda*. Dodatkowym założeniem winno być to, że zakup/prowokacja będą możliwe do zastosowania w przypadku niekorzystania przez sprawców z formalnego obiegu finansowo-gospodarczego w celu sfinansowania przestępstwa o charakterze terrorystycznym.

²⁵ Obecnie zakup kontrolowany mogą stosować: Policja, Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Żandarmeria Wojskowa, Kontrwywiad Wojskowy, Centralne Biuro Antykorupcyjne oraz Straż Graniczna.

²⁶ J. Gołębiowski, *Praca operacyjna w zwalczaniu przestępczości zorganizowanej ...*, s. 63.

²⁷ W takim przypadku podejmujący działania operacyjne organ musi mieć świadomość tego, że to „pierwotne” przestępstwo nie jest przestępstwem popełnionym z chęci zysku kryminalnego, ale w wyniku potrzeby zasilenia finansowego organizacji terrorystycznej dla dokonania przestępstwa o charakterze terrorystycznym.

przestępstwa z art. 165a kk nie musi towarzyszyć skutek w postaci dokonania przestępstwa o charakterze terrorystycznym.²⁸ Dość trudne będzie ustalenie, że dana osoba jest „sponsorem” terroryzmu. W rzeczywistości działania odpowiednich organów w zakresie przerwania przestępczego procederu mogą wystąpić na różnym etapie działań podjętych przez „sponsora”. Może być to już etap jedynie przesyłania środków na konto organizacji społecznej, która tylko będzie pośredniczyła w przekazaniu środków, gdy np. osobą upoważnioną do ich podejmowania będzie członek organizacji terrorystycznej. W tej sytuacji osoba „sponsora” będzie mogła wytłumaczyć, że wspierała organizację społeczną, nie zaś terrorystyczną. Ważne jest więc uzyskanie w ramach czynności operacyjnych przez dokonaniem zakupu kontrolowanego – czy w innych okolicznościach przesyłki niejawnie nadzorowanej – informacji słownie uzewnętrznionej przez „sponsora”, że prowadzone przez niego operacje finansowe zmierzają do wsparcia finansowego organizacji terrorystycznej w związku z przygotowywanym przestępstwem o charakterze terrorystycznym. Dlatego też dowodami w rozumieniu operacji specjalnej są nie tylko przedmioty nabyte przez policję (ale też każdą inną uprawnioną do tego działania służbę) w wyniku kontrolowanej transakcji, ale także wypowiedziane przez członków grupy przestępczej w obecności „policjanta pod przykryciem” słowa wskazujące na zamierzenia przestępcze, a także relacje z dokonanych już przestępstw²⁹. Policjanta pod przykryciem będzie można przesłuchać w charakterze „świadka anonimowego” w trakcie dalszych czynności na poziomie postępowania przygotowawczego³⁰.

Należałoby się więc zastanowić nad możliwościami zastosowania tego instrumentu przez uprawnione podmioty elementy układu przeciwwaktywnego odnośnie do zachowań opisanych w art. 165a kk.

Prawdopodobnie możliwe będzie zastosowanie zakupu kontrolowanego w przypadku, gdy osoba – sponsor/mocodawca (źródło środków) **przekazuje lub oferuje środki płatnicze papierów wartościowych, wartości dewizowych, praw majątkowych lub innego mienia ruchomego lub nieruchomości**. W takiej sytuacji osobą p r z e j m u j ą c ą będzie funkcjonariusz lub osoba współpracująca, pod legendą pośredniczenia czy też bycia członkiem organizacji terrorystycznej oczekującego sfinansowania przestępstwa o charakterze terrorystycznym (zakup

²⁸ Wydaje się, że w przypadku samofinansowania się poprzez działalność kryminalną nie będzie wątpliwości co do informacji o przestępstwie, jednakże w przypadku samofinansowania poprzez działania „legalne” problem taki może wystąpić, gdyż osoba przekazująca środki nie zawsze może mieć świadomość tego, że przekazuje je w celu sfinansowania przestępstwa o charakterze terrorystycznym.

²⁹ J. Gołębiowski, *Praca operacyjna w zwalczaniu przestępczości zorganizowanej ...*, s. 63.

³⁰ Ponadto wskazane metody będzie można zastosować w przypadku, gdy przedmioty uzyskane zostały w wyniku kryminalnej działalności zorganizowanej grupy przestępczej współpracującej z organizacją terrorystyczną.

kontrolowany). Dodatkowo funkcjonariusz czy osoba współpracująca może realizować zadanie niejawne go zbycia pod legendą sponsora/mocodawcy (źródła środków) **przekazującego lub oferującego oferuje środki płatnicze papierów wartościowych, wartości dewizowych, praw majątkowych lub innego mienia ruchomego lub nieruchomości** rzeczywistemu przedstawicielowi czy członkowi organizacji terrorystycznej w celu sfinansowania dokonania zamachu terrorystycznego (prowokacja policyjna – inicjatorem działań w tym przypadku jest funkcjonariusz/osoba współpracująca). W przypadku prowadzonej prowokacji możliwe będzie ustalenie odbiorcy środków, którym jak wskazano może być także sam członek organizacji terrorystycznej. Zastosowanie tego typu działań posłużyć może więc nie tylko do określenia uczestników procedury finansowania terroryzmu, ale także do ustalenia członków ugrupowania terrorystycznego (funkcjonariusz w roli sponsora-oferenta środków z przeznaczeniem ich na sfinansowanie przestępstwa o charakterze terrorystycznym). Oceniając natomiast możliwości zastosowania zakupu kontrolowanego, jego zastosowanie mogło być przeprowadzone w celu ustalenia, kto jest osobą wspierającą finansowo działania terrorystyczne (w takim przypadku funkcjonariusz będzie występował jako beneficjent środków oferowanych/przekazywanych z przeznaczeniem ich na sfinansowanie przestępstwa o charakterze terrorystycznym).

Zastosowanie zakupu kontrolowanego, który polega na dokonaniu w sposób niejawnym nabycia, zbycia lub przejęcia przedmiotów pochodzących z przestępstwa, *ulegających przepadkowi*, będzie mogło być wykorzystane w przypadku, gdy środki będą przemieszczane w sposób fizyczny (weksle, pakiety pieniędzy, kamienie szlachetne itp.), gdy przepisy przewidują zastosowanie instytucji przepadku. Zatrzymanie osoby podejrzewanej w ramach realizacji zakupu kontrolowanego jest w istocie zbliżone do zatrzymania dokonanego w czasie zasadzki zorganizowanej na podstawie informacji uzyskanych metodami operacyjnymi (art. 244 §1 kpk.)³¹. Zakończenie zakupu kontrolowanego powinno doprowadzić do zatrzymania sprawcy i przejęcia przedmiotów, którymi obrót jest zakazany. Na przeprowadzenie zakupu kontrolowanego wobec przestępstwa prania pieniędzy umożliwia między innymi art. 19 ustawy o Policji.

Należy zauważyć, że w przypadku finansowania terroryzmu nie zawsze będzie potrzeba wcześniejszego zgromadzenia środków celem ich zaferowania czy przekazania. Sprawca może posiadać środki już zgromadzone i to niekoniernie w celu ich przekazania na sfinansowanie przestępstwa o charakterze terrorystycznym. Jeżeli powźmie taki zamiar, będzie się starał dokonać czynności polegających na zaferowaniu czy ich przekazaniu w innym, nieprzestępczym celu. Wydaje się więc, że „przedmiotem pochodzącym z przestępstwa”, który ma być przeznaczony do sfinansowania przestępstwa o charakterze

³¹ R. Netczuk, *Tajny współpracownik policji na tle prawnoporównawczym*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2006, s. 127.

terrorystycznym, będą te przedmioty, które sprawca wcześniej zgromadził z myślą o sfinansowaniu działalności terrorystycznej (dokonał już przestępstwa źródłowego gromadzenia w celu sfinansowania przestępstwa o charakterze terrorystycznym, a teraz chce dokonać obrotu tymi przedmiotami). W zakresie zaproponowania przeprowadzenia zakupu kontrolowanego, podmiot upoważniony musi sobie odpowiedzieć na pytanie, czy wykonanie takiej czynności operacyjnej (dość skomplikowanej) będzie niezbędne do ustalenia sprawy i zebrania materiału dowodowego. Czy w określonej sytuacji można podjąć taką decyzję, czy możliwe jest wykorzystanie innej metody i środków działania (niekoniecznie operacyjnych), a także czy ich zastosowanie jest możliwe, ale może spowodować dekonspirację działań organów ścigania wobec sprawcy czynu z art. 165a kk. Podejmując decyzję o zastosowaniu zakupu kontrolowanego czy prowokacji ważne jest dokładne sprecyzowanie celu, jaki należy osiągnąć. Ponadto samo podjęcie działań powinno być poprzedzone nie tylko wnikliwą analizą dotychczas zgromadzonych materiałów, ale także opracowaniem planu działania, z uwzględnieniem miejsc, sił i środków wsparcia/bezpieczeństwa oraz wytypowaniem osób (z przypisaniem ról), które będą realizować powyższe czynności. Nie wydaje się właściwe stosowanie zakupu i prowokacji w przypadku, gdy możliwe jest ustalenie sprawców i uzyskanie dowodów przestępstwa również w inny sposób, bez narażania zarówno funkcjonariuszy, jak i osób współpracujących. Sama procedura przygotowania tych działań wydaje się skomplikowana i trwałą w czasie. Ponadto możliwe jest skorzystanie w trakcie jej prowadzenia z możliwości posługiwania się przez funkcjonariuszy dokumentami uniemożliwiającymi ustalenie danych identyfikujących policjanta oraz środków, którymi posługuje się przy wykonywaniu zadań służbowych, a w szczególności uzasadnionych przypadkach także przez osoby udzielające pomocy, a nie będące funkcjonariuszami. Ponadto tego rodzaju działania powinny być realizowane w sposób przemyślany i nie za wszelką cenę. Niejednokrotnie bardziej właściwym rozwiązaniem będzie skorzystanie z możliwości, jakie posiada jednostka wywiadu finansowego. Jednocześnie, realizując tego typu przedsięwzięcia, niezbędne jest posiadanie bieżących informacji z innych służb uprawnionych do prowadzenia tego typu działań celem zapewnienia prawidłowości prowadzonych czynności (koordynacja informacji).

Dobór funkcjonariuszy do udziału w operacji specjalnej mającej na celu uzyskanie dowodów popełnienia przestępstwa z art. 165a kk, typowanie ich powinno być poparte analizą obszarów oferujących wsparcie finansowe dla terroryzmu oraz oceną operacyjną zasad funkcjonowania instrumentów wsparcia, dokonywania wsparcia poprzez działanie wywiadowcze czy możliwych zagrożeń bezpieczeństwa uczestników operacji specjalnej. Szerokie spektrum podmiotów, które mogą być wytypowane jako podmioty wspierające terrorystów, nie wydaje się do końca pomocne do wskazanych działań operacyjnych.

Może być tak, że wykonawcza organizacja terrorystyczna (dotychczas uśpiona) przyjmie ustalony wcześniej sposób finansowania, co będzie oznaczało, że każdy inny będzie dla niej symptomem ostrzegawczym o możliwym niebezpieczeństwie dekonspiracji. Możliwe jest także wykorzystanie czynnika zdeterminowania organizacji terrorystycznej nie tylko do dokonania zamachu, ale także do poszukiwania jego sponsorów. Ponadto działający w ramach operacji specjalnej funkcjonariusz/agent powinien zostać przed przystąpieniem do niej odpowiednio przeszkolony np. w zakresie zachowań terrorystów. Należy pamiętać, że wielu terrorystów działa w sposób fanatyczny, przy swoistym pojmowaniu świata, potrzeb osobistych i określaniu „wroga”. Ponadto z pewnością przydatna będzie znajomość zwyczajów i religii, w szczególności gdy operacja specjalna będzie zakładała dokonanie „transakcji” pomiędzy osobami pochodzenia arabskiego, wyznawców religii muzułmańskiej dla oceny mocodawców pochodzących niejednokrotnie z wyższych czy finansowych sfer. W przypadku zastosowania działań operacyjnych w zakresie art. 165a kk będzie można ustalić dowody na popełnienie przestępstwa finansowania terroryzmu, ale także dowody na prowadzenie działalności terrorystycznej. W tym drugim przypadku możliwe będzie ustalenie działania opisanego w art. 258 kk w zakresie grupy lub związku o charakterze terrorystycznym, jak również dowodów organizowania określonego przestępstwa o charakterze terrorystycznym. Ponadto w ramach stosowanej prowokacji będzie możliwe także ustalenie dowodów na współpracę pomiędzy zorganizowaną grupą przestępczą a organizacją terrorystyczną. Wydaje się jednak, że w tym ostatnim przypadku będzie to trudne do zrealizowania. Pomocne byłoby w tej sytuacji dokonanie prowokacji poprzez utworzenie np. modelu imitacji organizacji przestępczej czy podmiotu pośredniczącego w dostarczaniu środków dla ugrupowania terrorystycznego, ale także współdziałającego z organami ścigania członka zorganizowanej grupy przestępczej.